

ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ВПЛИВУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ У МІСТІ

Пахомова О. М., здобувач

*Харківський регіональний інститут державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України*

У статті представлено модель впливу органів місцевого самоврядування на формування соціальності неповнолітніх у місті, схарактеризовано мету, виокремлено суб'єкт, об'єкт, принципи, форми, методи, умови.

Сучасний етап розвитку України характеризується кризою не лише в економічних процесах, але й у соціальних відносинах. Результати останніх соціологічних, педагогічних, соціально-педагогічних досліджень, вказують на тенденцію зменшення виявів уважності, толерантності, альтруїзму, емпатії тощо неповнолітніми у стосунках з оточуючими, збільшення таких негативних явищ як байдужість, спалахи агресії, ненависть, зневага, прояви насильства. У зв'язку з чим, гостро постає проблема виховання соціальності молодого покоління (майбутнього нації) як вищого прояву духовності (в аспекті ціннісного ставлення людей один до одного), яка є своєрідним індикатором гармонійності відносин у суспільстві. Формування соціальності посідає чи не найголовніше місце у справі єднання мешканців територіальних громад (міст, селищ тощо), українського суспільства, націй (в умовах євроінтеграції), підтримання та збереження миру, існування людства взагалі. У вирішенні цієї проблеми важливу роль мають відіграти органи місцевого самоврядування (ОМС), які повинні забезпечити належну організованість і ефективне якісне функціонування (у напрямку формування соціальності неповнолітніх) тих сфер громадського життя, котрі визначено пріоритетними для її набуття неповнолітніми, а саме: освіти, культури, молодіжної політики, оскільки саме за місцем проживання мають бути створені умови для виховання ціннісного ставлення неповнолітніх до соціуму у всіх його рівнях та формах існування, відповідно до положень нормотворчих актів, зокрема Конституції України, де людина визнається найвищою соціальною цінністю [1]. Особливої актуальності ця проблема набуває у містах, оскільки, за даними інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В.Птухи, вся активність життя зосереджується переважно у великих осередках, де проживає

більшість молоді (у зв'язку з чим кожного року протягом останніх 20 років 20 селищ призупиняють своє існування).

Аналіз нормативно-правової бази, наукових доробок, стану соціальності неповнолітніх, функціонування ОМС по містах України, дозволив виокремити протиріччя між: об'єктивною потребою (суспільства, зокрема територіальних громад) у формуванні соціальності неповнолітніх й недостатнім теоретичним і практичним опрацюванням досліджуваної проблеми в науці державного управління; потенційними можливостями органів місцевого самоврядування щодо впливу на формування соціальності неповнолітніх у місті та браком доробок управлінської діяльності з цього питання; необхідністю посилення інтеграції зусиль виконавчих органів місцевого самоврядування, їх структурних підрозділів у напрямку впливу на формування соціальності неповнолітніх у місті та відсутністю управлінської моделі такого впливу.

Загальновідомо, що модель являє собою умовний (зображення, опис, схема) образ якогось об'єкту, процесу або явища, яке використовується в якості його «представника» [2]. При цьому будь-яка модель діяльності, зокрема управлінської, повинна містити мету, суб'єкт, об'єкт, принципи, форми, методи і умови, а також ґрунтуватися на наукових підходах.

У даному дослідженні модель діяльності ОМС базується на системному, комплексному, функціональному, процесному, інтеграційному, адміністративному, поведінковому підходах.

Метою діяльності ОМС (в даному дослідженні) є створення умов для формування соціальності неповнолітніх у місті, сприяння їх соціально-духовному розвитку.

Суб'єктом управлінської діяльності визначені органи управління освітою (департаменти, управління, відділи), управління (відділи) у справах сім'ї та молоді, управління служб у справах дітей, управління культури та ін. Слід зазначити, що суб'єкт може змінюватися за своїм складом і чисельністю (тобто до співпраці можуть залучатись ті чи інші виконавчі органи місцевого самоврядування), але консолідація їх управлінського потенціалу та можливостей є необхідною для досягнення поставленої мети.

Виходячи з того, що завдання вищезазначених виконавчих органів місцевого самоврядування дещо дублюються в частині, що стосується формування соціальності неповнолітніх у місті, доцільним є виділення суб'єкта-координатора з реалізації поставленого завдання. Подібним суб'єктом-координатором повинні стати органи управління освітою.

Об'єктом управління визначена підвідомча мережа установ, колективи, співробітники яких (зокрема, педагогічні) безпосередньо реалізують виховну функцію в напрямку формування соціальності неповнолітніх у місті. До них віднесені дошкільні, загальноосвітні, позашкільні навчальні заклади, школи соціальної реабілітації, дитячі будинки, притулки, клуби за місцем проживання, бібліотеки, театри, кінотеатри та ін.

Мета визначає зміст управлінської діяльності ОМС, який (в даному дослідженні) орієнтовано на створення умов щодо формування соціальності неповнолітніх у місті, що передбачає реалізацію основних управлінських функцій, а саме: планування, організації, мотивації і контролю в контексті поставленої мети.

Модель впливу ОМС на формування соціальності неповнолітніх у місті передбачає співпрацю суб'єкта-координатора (органів управління освітою) з громадськими об'єднаннями просоціального спрямування, церквою, ЗМІ та ін., використання їх потенціалу для досягнення поставленої мети, а також створення в органах управління освітою (на міському, районному рівнях в містах з районним поділом) відділів з питань виховання неповнолітніх. Доцільність створення таких підрозділів обґрунтовується тим, що увага питанням виховання неповнолітніх (економічним, кадровим, організаційним та ін.) приділяється за залишковим принципом, про що свідчать: відсутність спеціального підрозділу в ОМС, яке б займалося проблемами виховання неповнолітніх у місті; формальний контроль за дотриманням законодавства у сфері виховання неповнолітніх (у формі описових звітів з виховної роботи); скорочення ставок фахівців з питань виховання органів управління освітою, виконання обов'язків останніх методистами, до посадових обов'язків яких віднесені питання, пов'язані з вихованням взагалі; відсутність чіткої виховної структури неповнолітніх у містах; відсутність місцевих локальних виховних програм (у тому числі спрямованих на виховання соціальності неповнолітніх різного віку); ситуативне (несистемне) залучення неповнолітніх до участі у заходах виховного характеру, зокрема в тих, які спрямовані на формування ціннісного ставлення до соціуму тощо.

Структура відділу з питань виховання неповнолітніх органів управління освітою в містах України складається зі: спеціаліста і методиста по дошкільному вихованню; фахівця і методиста по вихованню в загальноосвітніх навчальних закладах; фахівця і методиста по вихованню у позашкільних навчальних закладах, що дозволить локально опікуватися проблемами виховання неповнолітніх за його напрямками, зокрема з формування соціальності.

Мета, а також вище названі наукові підходи, обумовлюють принципи, керівництво якими в діяльності ОМС сприятиме активізації їх впливу на формування соціальності

неповнолітніх у місті. Такими принципами визначені: законність; стратегічна спрямованість; демократичність; гласність; відповідальність; співпраця та об'єднання зусиль; інноваційність.

Досягнення поставленої мети можливе при виборі необхідних для цього форм і методів взаємодії суб'єкта управлінської діяльності з об'єктом, які взаємопов'язані між собою, і від яких залежить ефективність даного процесу. Такими визначено: правові (видання нормативно-правових актів управління, індивідуальних актів управління; адміністративне розпорядництво; укладання адміністративних договорів, угод та ін., які спрямовані на вирішення проблеми соціальності) і неправові (організаційні дії, заходи (підготовка та проведення нарад, зборів, конференцій, обговорень, інспекція та контроль виконання робіт, розробка прогнозів, програм, здійснення статистичного обліку, надання практичної допомоги у виконанні тих чи інших завдань, різні інструктування, поширення позитивного досвіду, вивчення громадської думки, розробка заходів щодо впровадження новітніх досягнень науки) форми, в аспекті формування соціальності неповнолітніх у місті; й наступні методи: переконання, аналіз, порівняння, реєстрація, освічення, рекомендації, приклад, бесіда, консультування, творче спонукання, заохочення.

Відомо, що успіх будь-якого процесу залежить від умов, в яких він відбувається. Першочерговими для забезпечення ефективності впливу органів місцевого самоврядування на формування соціальності неповнолітніх у місті бачаться наступні умови:

- забезпечити обізнаність суб'єкта управління (посадових осіб органів місцевого самоврядування) та об'єкта з проблеми формування соціальності неповнолітніх у місті, її стану, особливостей її розвитку на кожному віковому етапі;
- планувати діяльність у напрямку формування соціальності неповнолітніх у місті;
- організувати роботу учасників управлінського процесу щодо формування соціальності неповнолітніх у місті;
- мотивувати учасників управлінського процесу щодо формування соціальності неповнолітніх у місті;
- здійснювати контроль за формуванням соціальності неповнолітніх у місті;
- співпрацювати з іншими структурними підрозділами (наприклад , органами управління у сферах освіти, культури, молодіжної політики та ін.) у напрямку вирішення проблеми формування соціальності неповнолітніх у місті;
- консолідувати всі (необхідні) зусилля об'єктів управління, громадськості;
- забезпечувати зворотній зв'язок між суб'єктами та об'єктами управління відповідно до поставленої мети – формування соціальності неповнолітніх у місті;

- вибудувати партнерські відносини між учасниками управлінського процесу (а також останніми та громадськістю).

Підсумовуючи слід зазначити, що модель управлінського процесу ОМС ґрунтується на інтеграції зусиль виконавчих ОМС, їх структурних підрозділів, що сприятиме активізації їх діяльності у напрямку вирішення поставленої проблеми.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
2. Сучасний тлумачний словник української мови : 65000 слів / за заг. ред. В. В. Дубічинського. – Х. : ШКОЛА, 2006. – 1008 с.

Матеріали надійшли 21 лютого 2013 р.